

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZEW.401.1.2015.JK

Warszawa, 2 marca 2015 r.

Pani

Joanna Kluzik-Rostkowska

Minister Edukacji Narodowej

w wystąpieniu z 25 kwietnia 2014 r. (sygn. ZEW/500/19/2014/JK) sygnalizowałem Pani Minister potrzebę wprowadzenia do systemu prawnego obowiązkowego *certyfikatu jakości pracy placówki* przyznawanego między innymi młodzieżowym ośrodkom wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodkom socjoterapii. Temat funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych był również przedmiotem spotkania, które odbyło się 4 grudnia 2014 r. w Ministerstwie Edukacji Narodowej z udziałem ówczesnego podsekretarza stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Przemysława Krzyżanowskiego oraz Rzecznika Praw Dziecka. Uzgodniono wówczas, że dyskusja będzie kontynuowana po zakończeniu przez Rzecznika prac zmierzających do opracowania standardów edukacji, wychowania i opieki w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii i młodzieżowych ośrodkach wychowawczych.

Analiza prowadzonych w moim Biurze spraw pokazuje rozmiar i różnorodność problemów związanych z funkcjonowaniem ww. ośrodków. Skłania mnie to do konsekwentnego działania na rzecz poprawy jakości pracy tych placówek. Dlatego Rzecznik Praw Dziecka powołał *Zespół do Spraw Standaryzacji Pobytu Dzieci w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych oraz Młodzieżowych Ośrodkach Socjoterapii w Zakresie Edukacji, Opieki i Wychowania*, w skład którego weszli przedstawiciele świata nauki, resortu edukacji oraz praktycy. Efekty jego prac przekazuję Pani Minister w załączeniu.

Zadaniem ww. *Zespołu* było określenie standardów pobytu dzieci i młodzieży w tych ośrodkach m.in. w sferze wychowawczej i opiekuńczo-socjalnej. Opracowane przez

25 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

Zespół wytyczne mają służyć nie tylko poprawie aktualnej jakości pracy socjoterapeutycznej i wychowawczej na rzecz wychowanków, ale także sprzyjać rozwojowi tych ośrodków, poprzez ciągłe doskonalenie ich funkcjonowania.

Mając na uwadze dobro dziecka oraz konieczność zapewnienia dzieciom, które przebywają w ośrodkach socjoterapeutycznych i wychowawczych najwyższych standardów wychowania, edukacji i opieki, zapewniających im możliwość wszechstronnego rozwoju i bezpieczeństwa, na podstawie art. 10a ust. 1 oraz art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr. 6, poz. 69 z późn. zm.), zwracam się o wprowadzenie do porządku prawnego wypracowanych przez *Zespół* standardów pobytu dzieci w ww. ośrodkach. Jednocześnie wskazuję na potrzebę wdrożenia do obowiązującego systemu prawnego standardów pobytu dzieci i młodzieży w ww. ośrodkach poprzez wydanie właściwego aktu prawnego, obligującego do ich przestrzegania. Zasadnym wydaje się też powołanie przy Ministrze Edukacji Narodowej zespołu specjalistów, który weryfikowałby stopień realizacji powyższych standardów przez ośrodki i mobilizował je do doskonalenia jakości pracy na rzecz dzieci i młodzieży.

Jednocześnie deklaruję pełną gotowość Rzecznika Praw Dziecka do współpracy przy wdrażaniu zaproponowanych rozwiązań prawnych.

Z wyrazami szacunku
Marek Piątkowski

Załączniki:

- 1) Standardy pobytu dzieci i młodzieży w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz młodzieżowych ośrodkach socjoterapii w zakresie edukacji, wychowania i opieki;
- 2) Ankieta ewaluacyjna;
- 3) Kwestionariusz dla młodzieżowych ośrodków socjoterapii i młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

STANDARDY POBYTU DZIECI I MŁODZIEŻY W MŁODZIEŻOWYCH OŚRODKACH WYCHOWAWCZYCH ORAZ MŁODZIEŻOWYCH OŚRODKACH SOCJOTERAPII W ZAKRESIE EDUKACJI, WYCHOWANIA I OPIEKI

Preambuła

do standardów merytorycznych i organizacyjnych ośrodków wychowawczych i socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży w Polsce

Przestarzały i nieadekwatny do wyzwań współczesności instytucjonalny system resocjalizacji i socjoterapii dzieci i młodzieży w Polsce

Polski system ośrodków resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży oparty jest na przestarzałych koncepcjach teoretycznych, organizacyjnych i metodycznych, pochodzących z połowy XX wieku. Dlatego też nie przystaje zarówno do współczesnych rozwiązań pedagogicznych, jak i do dynamicznych zmian kulturowo-społecznych, których jesteśmy świadkami. Próby jego odgórnej modyfikacji przez ostatnie 25 lat sprowadzały się do fragmentarycznych korekt formalno-prawnych i organizacyjnych – wymuszonych albo ogólniejszymi zmianami legislacyjnym, albo nadzwyczajnymi wypadkami zauważonymi przez media – i nie miały ani charakteru systemowego, ani nie wprowadziły zmiany filozofii funkcjonowania wspomnianych ośrodków.

Nie dotyczyły więc ani misji merytorycznej, ani sposobów pracy wychowawczej z podopiecznymi. Istota tej pracy polega w dalszym ciągu na adaptowaniu i przystosowywaniu podopiecznych do życia, a w ośrodku „wychowawczym” narzędziem jest albo system kar i nagród regulaminowych, albo odgórnie projektowane i przymusowe zajęcia o charakterze socjotechnicznym. Owo „siłowe” adaptowanie i przystosowywanie do sztywnych reguł regulaminowych lub udział w obowiązkowych zajęciach socjoterapeutycznych obowiązujących w ośrodku, połączone z

ograniczaniem społecznych kontaktów zewnętrznych, niesie ze sobą dwojakie konsekwencje: uczy wychowanków konformizmu w ramach tzw. fałszywej socjalizacji instytucjonalnej oraz pozbawia ich umiejętności i kompetencji funkcjonowania w środowisku otwartym.

Podopieczni ośrodków resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych nabywają w trakcie pobytu w nich parametry tożsamościowe, które można określić jako parametry „tożsamości wychowanka”, a nie „tożsamości młodego człowieka” (adolescenta). Nie potrafią po opuszczeniu ośrodka funkcjonować w powszechnie akceptowanych rolach życiowych i społecznych, gdyż w trakcie pobytu w nim nie są socjalizowani do tych ról (roli chłopca lub dziewczyny, kolegi lub koleżanki, mężczyzny lub kobiety, męża lub żony, ojca lub matki, pracownika, młodego obywatela itp.).

Zauważalne są również wyraźne dysproporcje i różnice natury infrastrukturalnej, organizacyjnej i metodycznej między poszczególnymi ośrodkami. Dlatego też istnieje pilna potrzeba określenia zarówno ich nowej roli merytorycznej, jak i podstawowych standardów we wspomnianych zakresach, tak aby zaistniał wzorzec adekwatny do oczekiwań i potrzeb współczesnego społeczeństwa, zgodny z założeniami nauk pedagogicznych.

Misja i zasady pracy ośrodków resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży

Misją i rolą ośrodków resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych jest przygotowanie wychowanków do samodzielnego, kreatywnego i odpowiedzialnego życia w środowisku pozainstytucjonalnym. Temu celowi powinno być podporządkowana infrastruktura ośrodka, jego system organizacyjny oraz stosowane metody pracy edukacyjno–wychowawczej i specjalistycznej. Sposobem uzyskania takiego efektu jest wprowadzenie instytucjonalnej

filozofii ukierunkowanej na proces permanentnego usamodzielniania wychowanka poprzez rozwój jego potencjałów (talentów, predyspozycji, uzdolnień, zainteresowań, umiejętności, kompetencji itp.) od samego początku pobytu w ośrodku, w miejsce dotychczasowego procesu wielozakresowego opiekowania się nim i regulaminowego sterowania jego zachowaniami czy poddawaniu go oddziaływaniom o charakterze socjoterapeutycznym.

Podstawową metodą pracy powinno być diagnozowanie potencjałów i na tej bazie ich metodyczne pogłębianie i poszerzanie w oparciu o proces pozainstytucjonalnego społeczniania. Temu procesowi powinny być podporządkowane warunki infrastrukturalne, system organizacyjny i metody pracy edukacyjno–wychowawczej. Wymaga to z jednej strony daleko idącego otworzenia się ośrodków na środowisko pozainstytucjonalne, z drugiej zaś – zmiany formuły pracy metodycznej, której istotą powinno być dążenie do wspierania rozwoju poznawczego i twórczego wychowanków (ich potencjałów rozumianych jako zdolności, predyspozycje, talenty, umiejętności i kompetencje) oraz wdrażanie ich w pozainstytucjonalne kontakty społeczne poprzez permanentne dostarczanie i organizowanie pozytywnych „sytuacji uczących” w środowisku otwartym.

Ośrodki resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży powinny uwzględniać następujące podstawowe zasady pracy wychowawczej, edukacyjnej i specjalistycznej:

- 1) zasada poszanowania godności wychowanka – działania ukierunkowane na respektowanie najwyższej, niezbywalnej, bezwzględnej wartości przypisanej każdemu człowiekowi z tej racji, że jest człowiekiem;
- 2) zasada respektowania praw wychowanka – działania ukierunkowane na poszanowanie Konwencji o Prawach Dziecka, a także uniwersalnych praw człowieka;
- 3) zasada prywatności wychowanka;
- 4) zasada przyjaznej komunikacji z wychowankiem – działania, w których wychowankowie, wychowawcy i inny personel pozostają w stałej relacji przekazywania informacji, uzgadniania rozwiązań, jawności sądów i decyzji respektujących godność i wartość każdego człowieka;

- 5) zasada wspierania kreatywnej aktywności wychowanka – działania skierowane na realizację modelu wychowania opartego na wspieraniu i kreowaniu aktywności wychowanka, na mobilizowaniu go do działania, na rozwijaniu zainteresowań, hobby, wspieraniu działalności sportowej, artystycznej, także poprzez wprowadzanie innowacji pedagogicznych;
- 6) zasada odpowiedzialności wychowanka za swoje postępowanie – działania budujące dyspozycje osobowościowe wychowanka do ponoszenia konsekwencji za swoje czyny i odpowiedzialności wobec kogoś, czegoś lub za coś;
- 7) zasada kooperacji i współpracy opartej na rozumieniu potrzeb rozwojowych wychowanka;
- 8) zasada współodpowiedzialności wszystkich pracowników ośrodka za rozwój potencjałów wychowanka;
- 9) zasada kreatywności działań wychowawczych i edukacyjnych – usprawnianie warunków i organizacji ośrodka w celu wspierania rozwoju potencjałów wychowanka poprzez podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwój infrastruktury ośrodka, na pozyskiwanie środków finansowych na ulepszanie rozwiązań organizacyjnych i administracyjnych;
- 10) zasada jawności działań wychowawczych, edukacyjnych i specjalistycznych;
- 11) zasada otwartości na środowisko pozainstytucjonalne – współpraca ośrodka z instytucjami środowiska lokalnego, otwartość na wolontariat i profesjonalne wsparcie socjalne, współpraca z organizacjami pozarządowymi, z liderami lokalnymi i innymi, z różnymi instytucjami: religijnymi, biznesowymi, naukowymi *etc.*

Wymienionym zasadom powinny być podporządkowane zarówno metody pracy wychowawczej i edukacyjnej, jak i system organizacyjny oraz infrastrukturalny ośrodka.

Niezwłoczna potrzeba wprowadzenia w życie nowoczesnej i adekwatnej do potrzeb społecznych, a także zgodnej ze współczesnymi koncepcjami pedagogicznymi, **misji** (zasad i standardów) dla ośrodków resocjalizacyjnych wynika nie tylko z niezadawalającego stanu ich funkcjonowania, ale przede wszystkim jest wyrazem odpowiedzialności „świata dorosłych” za „świat dzieci” i niezbywalnej powinności dążenia do poprawy kondycji młodego pokolenia Polaków.

I. Wskaźnik standardów organizacyjnych

Warunki konieczne

1. Ośrodek jest przeznaczony dla maksymalnie 72 wychowanków. W strukturach placówki funkcjonują grupy wychowawcze liczące nie więcej niż 12 wychowanków (w zależności od indywidualnych potrzeb wychowanków).
2. System organizacyjny ośrodka służy rozwojowi poznawczemu i społecznemu wychowanków poprzez permanentne dostarczanie „sytuacji uczących”.
3. Organizacja pracy ośrodka jest podporządkowana potrzebom rozwojowym i społecznym podopiecznych, a nie potrzebom i nawykom kadry pedagogicznej i administracyjno–obsługowej.
4. Możliwe jest tworzenie następujących rodzajów ośrodków, ukierunkowanych na rozwiązywanie specyficznych problemów wychowawczych (lub specjalistycznych grup wychowawczych w ośrodkach):
  - a) socjoterapeutyczne,
  - b) socjoterapeutyczno–lecnicze,
  - c) socjoterapeutyczne dla małoletnich matek,
  - d) resocjalizacyjne,
  - e) resocjalizacyjno–rewalidacyjne,
  - f) resocjalizacyjno–lecnicze,
  - g) resocjalizacyjne dla małoletnich matek,
  - h) resocjalizacyjne o wzmożonym nadzorze wychowawczym;
5. Każdy ośrodek ma charakter wielofunkcyjny – w zależności od potrzeb tworzy grupy usamodzielnienia, hostel, mieszkania usamodzielnienia itp. Szczegółowe zasady jego funkcjonowania określa statut ośrodka.

6. Ośrodek zatrudnia:
  - a) wychowawców,
  - b) nauczycieli,
  - c) psychologów,

- d) pedagogów,
  - e) terapeutów (wymagane udokumentowane przygotowanie do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy ośrodka),
  - f) pracowników socjalnych z ukończoną specjalizacją w zawodzie pracownik socjalny,
  - g) instruktorów zajęć specjalistycznych,
  - h) doradców zawodowych,
  - i) lekarza psychiatrę,
  - j) pielęgniarkę.
7. Ponadto ośrodek zapewnia wychowankom opiekę medyczną, w tym dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (m.in. lekarza psychiatry, stomatologa). Należy dążyć do zawarcia porozumienia z odpowiednią placówką medyczną świadczącą takie usługi, tak aby uzyskanie porady medycznej (szczególnie u lekarza psychiatry) było możliwe w każdej sytuacji, gdy zaistnieje taka potrzeba.
8. Liczba zatrudnionych specjalistów i ich kwalifikacje są dostosowane do specyfiki ośrodka i zdiagnozowanych potrzeb wychowanków (np. wychowankowie z zaburzoną osobowością, z tendencjami do uzależnień, agresywni). Ich liczba nie może być mniejsza niż 1 etat pedagoga, psychologa i terapeuty na 36 wychowanków.
9. Przydział do grupy wychowawczej jest dostosowany do indywidualnych potrzeb rozwojowych wychowanków.
10. Liczba wychowanków pozostających pod opieką 1 pracownika odpowiada potrzebom dzieci oraz rodzajowi prowadzonych zajęć. Pod opieką 1 wychowawcy w porze dziennej nie może być więcej niż 12 wychowanków.
11. Ośrodek w porze nocnej zapewnia opiekę:
- a) co najmniej 1 wychowawcy i 1 osoby niebędącej nauczycielem, jeśli w ośrodku przebywa do 36 podopiecznych,
  - b) co najmniej 1 wychowawcy i 2 osób niebędących nauczycielami, jeśli w ośrodku przebywa więcej niż 36 podopiecznych.
12. Wychowankowie realizują obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w zależności od potrzeb:
- a) w szkołach na terenie ośrodka,

- b) w szkołach poza ośrodkiem,
  - c) w systemie nauczania indywidualnego,
  - d) w ramach indywidualnego toku nauki (w sytuacji braku możliwości otwarcia klasy lub konieczności realizacji zapotrzebowania składanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji dla kierowanego wychowanka).
13. Liczba uczniów w oddziale wynosi nie więcej niż 16 i uwzględnia etap edukacji oraz ich szczególne potrzeby edukacyjne.
14. Ośrodek współpracuje ze środowiskiem lokalnym co najmniej w zakresie zajęć usamodzielniających, a także umożliwienia – w uzasadnionych przypadkach – nauki poza ośrodkiem oraz przyjmowania do szkół funkcjonujących w ośrodku uczniów niebędących jego wychowankami, ale posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.
15. Ośrodek współpracuje z wolontariuszami oraz praktykantami (z zachowaniem wymogów prawnych w powyższym zakresie).

II. Wskaźniki standardów infrastrukturalnych

Warunki konieczne

1. Pokoje mieszkalno–sypialniane przeznaczone dla maksymalnie 4 osób, zagospodarowywane przy współdzieleniu wychowanków, zgodnie z ich potrzebami, wyposażone minimum w:
- a) łóżka lub tapczany,
  - b) indywidualne szafki dla wszystkich wychowanków,
  - c) szafy (lub miejsce w szafach) na przechowywanie rzeczy osobistych.
2. W ośrodku znajdują się:
- a) pomieszczenia rekreacyjno–wypoczynkowe w liczbie nie mniejszej niż liczba grup wychowawczych,
  - b) pomieszczenie umożliwiające organizację spotkań całej społeczności ośrodka,
  - c) odpowiednio wyposażone pomieszczenia do zajęć terapeutycznych i indywidualnej pracy z wychowankiem,
  - d) kuchnia, a także jadalnia, która może pomieścić wszystkich wychowanków oraz aneksy kuchenne dostępne we wszystkich grupach wychowawczych,

- przeznaczone do zajęć kulinarnych i ewentualnego samodzielnego przyrządzania śniadań i kolacji,
- e) pokój dla chorych,
  - f) gabinet profilaktycznej opieki zdrowotnej,
  - g) łazienki z miejscem do prania i suszenia rzeczy osobistych oraz toalety w liczbie umożliwiającej korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny.
3. Ośrodek zapewnia stały dostęp do obiektów sportowych, umożliwiających całoroczną aktywność sportową, w tym gry zespołowe.
  4. Teren ośrodka w miarę możliwości nie powinien być ogrodzony wysokim murem, a w oknach pomieszczeń nie może być krat (nie powinien swoim wyglądem przypominać instytucji penitencjarnej).

III. Wskaźniki standardów pedagogicznych

Warunki konieczne

1. Celem form, metod i technik pracy metodycznej w ośrodku jest uzyskiwanie efektów rozwoju poznawczego i społecznego podopiecznych oraz pomoc w kreowaniu parametrów „zdrowej” tożsamości.
2. Ośrodek dokonuje diagnozy potencjału wychowanków oraz stosuje metody twórczej resocjalizacji, które są realizowane w ścisłej współpracy ze środowiskiem zewnętrznym – zarówno z młodzieżą, jak i specjalistami (metoda teatru resocjalizacyjnego, metoda resocjalizacji przez sport, metoda wolontariatu, zajęcia z dramy, plastyki i muzyki, edukacja szkolna poszerzona o projekty realizowane na zewnątrz ośrodka).
3. Ośrodek organizuje (w miarę możliwości również poza ośrodkiem, we współpracy ze szkołami, placówkami i instytucjami w środowisku lokalnym) zajęcia dostosowane do indywidualnych potrzeb i predyspozycji wychowanków:
  - a) ułatwiające funkcjonowanie w nowym środowisku (po przyjęciu do ośrodka),

- b) kształtujące w ramach programu usamodzielnienia kompetencje indywidualne i społeczne oraz przygotowujące do aktywności zawodowej (praktyki zawodowe),
  - c) wspierające edukację wychowanków – realizowane na podstawie diagnozy oraz indywidualnych potrzeb każdego wychowanka, w tym przygotowanie do promocji śródrocznych,
  - d) specjalistyczne – dostosowane do aktualnych potrzeb wychowanków (np. autoagresja, uzależnienia, zaburzenia emocjonalne), w tym socjoterapeutyczne, terapia indywidualna,
  - e) pozalekcyjne (wdrażane na podstawie wewnętrznych analiz ośrodka, dostosowane do indywidualnych potrzeb wychowanków).
4. Zajęcia o charakterze wspierania potencjałów (zainteresowań, talentów, umiejętności, predyspozycji itp.) powinny wypełniać istotną część czasu wychowanków, nie mniej niż 10 godzin tygodniowo (w tym zajęcia na świeżym powietrzu w wymiarze co najmniej 1 godziny dziennie).
  5. Opiekunami podczas takich zajęć są odpowiednio pedagogicznie przeszkoleni specjaliści w danych dziedzinach (plastycy, muzycy, aktorzy, sportowcy, trenerzy, literaci itp.), a nie dyżurujący wychowawcy ośrodka bez odpowiednich umiejętności.
  6. Organizacja dnia wychowanka składa się z następujących sekwencji: czynności higieniczne, przygotowanie i spożywanie posiłków, edukacja szkolna, odrabianie lekcji, zajęcia rozwojowe (sportowe, kulturo–techniczne, wolontariackie itp.), prace porządkowe i samoobsługowe, czas dla siebie, sen. Organizacja dnia powinna przypominać postulowany przez pedagogów sposób życia młodzieży spoza środowiska ośrodka i kształtować odpowiedzialność wychowanka za jakość zmian w jego zachowaniu.
  7. Wychowankowie realizują obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w szkołach funkcjonujących na terenie ośrodka lub poza nim.
  8. Wychowankowie mają prawo do przygotowania i kształcenia zawodowego zgodnego z potrzebami rynku pracy oraz ich indywidualnymi predyspozycjami.
  9. Ośrodek zapewnia wychowankom kontakt z rodziną (poza sytuacjami, w których sąd orzeknie o zakazie takich kontaktów) oraz podejmuje współpracę z rodziną na rzecz wychowanka. Jeśli wychowanek został umieszczony w pieczy

zastępczej, powyższe zadanie jest realizowane wspólnie z jego opiekunami oraz opiekunem prawnym.

10. Ośrodek jest zobowiązany do:

- a) systematycznej ewaluacji podejmowanych działań;
- b) superwizji pracy edukacyjnej, wychowawczej i specjalistycznej (przynajmniej raz w roku);
- c) badania dwa razy w roku poziomu bezpieczeństwa wychowanków, przy czym po każdym badaniu dokonuje oceny skuteczności wcześniej podejmowanych działań;
- d) wdrażania wiedzy w zakresie przestrzegania praw dziecka (także poprzez ich realizację w praktyce);
- e) organizowania spotkań, szkoleń, rozmów, warsztatów służących przygotowaniu wychowanków do funkcjonowania w środowisku otwartym;
- f) wspierania psychologicznego i społecznego podopiecznych opuszczających ośrodek;
- g) monitorowania losów byłych wychowanków i wykorzystywania pozyskanych na ich temat informacji do oceny skuteczności podejmowanych przez siebie działań.

IV. Wskaźniki standardów opiekuńczych i socjalnych

Warunki konieczne

1. Ośrodek współpracuje z ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi centrami pomocy społecznej oraz wykorzystuje wszelkie dostępne metody pomocy udzielanej przez system pomocy społecznej na rzecz wychowanka.
2. Ośrodek współpracuje z powiatowymi centrami pomocy społecznej w celu zapewnienia usamodzielniającym się wychowankom opieki następczej w środowisku lokalnym.
3. Ośrodek rozpoczyna wdrażanie programu usamodzielnienia od chwili przyjęcia wychowanka pod swoją opiekę.

KWESTIONARIUSZ DLA MŁODZIEŻOWYCH OŚRODKÓW SOCJOTERAPII I MŁODZIEŻOWYCH OŚRODKÓW WYCHOWAWCZYCH

Anonimowa ankieta do wypełnienia przez wszystkich wychowanków i pracowników

Przeczytaj 90 ponumerowanych stwierdzeń i oceń trafność każdego z nich zakreślając „tak”, jeśli uznasz je za prawdziwe, lub zakreślając „nie”, jeśli uznasz je za fałszywe.

1.	Wychowankowie są dumni ze swojej grupy	• tak	• nie
2.	Wychowawcy mają zbyt mało czasu, aby indywidualnie (oddzielnie) zajmować się wychowankami	• tak	• nie
3.	Wychowankowie są zachęceni do okazywania swoich uczuć	• tak	• nie
4.	Wychowawcy uwzględniają uwagi wychowanków	• tak	• nie
5.	Wychowankowie oczekują pomocy od wychowawców w rozwiązywaniu własnych problemów	• tak	• nie
6.	Mało uwagi zwraca się tutaj na plany życiowe wychowanków	• tak	• nie
7.	Wychowawcy starają się, aby w grupie był porządek	• tak	• nie
8.	Wychowawcy czasami kłócą się między sobą	• tak	• nie
9.	Wychowankowie muszą przestrzegać regulaminu	• tak	• nie
10.	Wychowankowie naprawdę starają się być lepsi	• tak	• nie
11.	Wychowawcy interesują się losami wychowanków, którzy opuścili już ośrodek	• tak	• nie
12.	Wychowankowie starają się ukryć własne uczucia przed wychowawcami	• tak	• nie
13.	Od wychowanków oczekuje się, aby uzyskiwali coraz wyższe pozycje (znaczenie) w swojej grupie	• tak	• nie
14.	Wychowankowie są zachęceni do planowania swego życia	• tak	• nie
15.	Wychowankowie rzadko rozmawiają ze sobą o swych problemach	• tak	• nie

16.	Pomieszczenia internatu są często zaniedbane	• tak	• nie
17.	Jeśli program zajęć zostanie zmieniony, ktoś z wychowawców wyjaśnia, dlaczego tak się stało	• tak	• nie
18.	Wychowawcy mogą być krytykowani przez wychowanków w ich obecności	• tak	• nie
19.	Wychowankowie z mojej grupy pomagają sobie	• tak	• nie
20.	Wychowawcy pomagają nowym wychowankom w przyzwyczajaniu się do życia w grupie	• tak	• nie
21.	Wychowawcy i wychowankowie mówią to, co o sobie myślą	• tak	• nie
22.	Wychowawcy pozwalają wychowankom na małą samodzielność	• tak	• nie
23.	Wychowawcy zachęcają do nowatorskiego działania	• tak	• nie
24.	O sprawach osobistych zawsze można tu mówić śmiało	• tak	• nie
25.	Moja grupa wygląda na zaniedbaną	• tak	• nie
26.	Gdy wychowanek przychodzi pierwszy raz do grupy, ktoś oprowadza go po ośrodku i pokazuje mu, ja tu się żyje	• tak	• nie
27.	Jeśli ktoś nie przestrzega zasad współżycia, może być przeniesiony do innej grupy	• tak	• nie
28.	W naszym ośrodku jest mało życia grupowego	• tak	• nie
29.	Wychowankowie pomagają swoim słabszym kolegom	• tak	• nie
30.	Wychowankowie mówią swobodnie o tym, co naprawdę myślą o ośrodku	• tak	• nie
31.	Wychowankowie mają okazję mówić o tym, co tu się dzieje	• tak	• nie
32.	Za mały nacisk kładzie się na to, co wychowankowie będą robić po wyjściu z ośrodka	• tak	• nie
33.	Dyskusje w grupie dotyczą problemów osobistych wychowanków	• tak	• nie
34.	Moja grupa jest bardzo dobrze zorganizowana	• tak	• nie
35.	Wychowawcy zbyt często zmieniają decyzje	• tak	• nie
36.	Wszystkie decyzje dotyczące grupy są podejmowane przez wychowawców, a nigdy przez wychowanków	• tak	• nie
37.	Wychowankowie starają się robić tu wszystko jak najlepiej	• tak	• nie
38.	Wychowankowie rzadko sobie pomagają	• tak	• nie
39.	Gdy wychowankowie potrzebują rady lub pomocy, nigdy o tym nie mówią personelowi ośrodka	• tak	• nie
40.	Wychowawcy zniechęcają do krytyki	• tak	• nie

41.	Wychowawcy bardziej dbają o dobre samopoczucie wychowanków niż o ich problemy praktyczne (życiowe)	• tak	• nie
42.	Wychowawcy starają się zrozumieć wychowanków	• tak	• nie
43.	Czasami w grupie panuje duży bałagan	• tak	• nie
44.	Wychowawcy udzielają pochwał za dobre sprawowanie	• tak	• nie
45.	Wychowawcy rzadko karzą wychowanków przez zakazywanie czegoś	• tak	• nie
46.	W mojej grupie jest mało zajęć angażujących wszystkich	• tak	• nie
47.	Wychowawcy robią wszystko, aby pomóc wychowankom	• tak	• nie
48.	Wychowankowie uważają na to, co mówią, gdy wychowawca jest w pobliżu	• tak	• nie
49.	Wychowawcy zachęcają wychowanków do samodzielnej organizacji czasu wolnego	• tak	• nie
50.	W mojej grupie kładzie się nacisk na uczenie się nowych rodzajów prac przydatnych w codziennym życiu	• tak	• nie
51.	Wychowankowie bardzo rzadko pytani są przez wychowawców o ich problemy (osobiste i życiowe)	• tak	• nie
52.	Wielu wychowanków ma zaniedbany wygląd	• tak	• nie
53.	Jeśli wychowanek nie przestrzega zasad i nie wykonuje poleceń, dobrze wie, co go za to czeka	• tak	• nie
54.	Wychowawcy nie przesadzają z dyscypliną i rygiorem w grupie	• tak	• nie
55.	Mało jest tu rzeczy, którymi można się interesować	• tak	• nie
56.	Wychowawcy uczestniczą w pracach wychowanków	• tak	• nie
57.	Jeśli wychowankowie się pokłócą, nie mówią o tym wychowawcy	• tak	• nie
58.	Wychowawcy rzadko ulegają żądaniom wychowanków	• tak	• nie
59.	Od wychowanków oczekuje się, że będą pracować nad osiągnięciem własnych celów	• tak	• nie
60.	Wychowawcy zniechęcają do rozmów o seksie	• tak	• nie
61.	Wszystkie zajęcia w grupie są bardzo dokładnie planowane	• tak	• nie
62.	Wychowankowie w tym ośrodku czują się dobrze	• tak	• nie
63.	Jeśli wychowankowie się pokłócą, będą mieli do czynienia z wychowawcą	• tak	• nie
64.	Dyskusje w naszej grupie są bardzo interesujące	• tak	• nie
65.	Personel ośrodka ma mało czasu, aby cokolwiek doradzać wychowankom	• tak	• nie

66.	Trudno powiedzieć, jak wychowankowie czują się we własnej grupie	• tak	• nie
67.	Wychowankowie są zachęceni do niezależności i samodzielności	• tak	• nie
68.	Dość często w naszej grupie próbuje się nowych metod wychowania	• tak	• nie
69.	Wychowawcy starają się pomóc wychowankom w zrozumieniu samych siebie	• tak	• nie
70.	Wychowankowie nie zawsze są uprzedzani o terminie spotkań z kierownikiem internatu lub dyrektorem ośrodka	• tak	• nie
71.	Wychowankowie nigdy nie wiedzą, kiedy zostaną wezwani „na rozmowę”	• tak	• nie
72.	Wychowawcy systematycznie kontrolują wychowanków	• tak	• nie
73.	Wychowankowie nie robią niczego sami dopóty, dopóki wychowawca ich o to nie poprosi	• tak	• nie
74.	Wychowawcy zachęcają wychowanków do wspólnych zajęć	• tak	• nie
75.	W naszej grupie uważa się, że sprzeczki są czasami potrzebne	• tak	• nie
76.	W naszej grupie nie ma samorządu	• tak	• nie
77.	Przed opuszczeniem ośrodka należy przedstawić swe plany życiowe	• tak	• nie
78.	Wychowankowie z dużymi oporami rozmawiają o swym życiu seksualnym	• tak	• nie
79.	Wychowawcy są wzorem schludności i porządku	• tak	• nie
80.	Wychowankowie nigdy nie wiedzą, kiedy zostaną przeniesieni gdzie indziej (do innej grupy czy ośrodka)	• tak	• nie
81.	Czasami można się zwracać do wychowawcy mniej oficjalnie	• tak	• nie
82.	Wychowankowie w mojej grupie są naprawdę zaprzyjaźnieni	• tak	• nie
83.	Wychowawcy wiedzą, czego chcą wychowankowie	• tak	• nie
84.	Wychowankowie dość rzadko się kłócą ze sobą	• tak	• nie
85.	Wychowankowie są zachęceni do samodzielnych decyzji	• tak	• nie
86.	Za mało uwagi zwraca się tutaj na problemy praktyczne	• tak	• nie
87.	Wychowankowie nie mogą otwarcie dyskutować o swych problemach	• tak	• nie
88.	Wychowankowie rzadko nie przychodzą na umówione spotkanie z personelem ośrodka	• tak	• nie
89.	Wychowankowie wiedzą, kiedy kierownik lub dyrektor przyjdzie „na grupę”	• tak	• nie
90.	Wychowawcy nadmiernie wtrącają się w intymne sprawy wychowanków	• tak	• nie

ANKIETA EWALUACYJNA

I. Wstęp

Podstawowym zadaniem każdej instytucji resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży jest należyte przygotowanie wychowanka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia w warunkach środowiska otwartego, a więc do funkcjonowania po opuszczeniu ośrodka prawidłowych normatywnie i aksjologicznie rolach życiowych i społecznych.

Dlatego też całokształt pracy wychowawczej i edukacyjnej realizowanej wobec wychowanka w warunkach ośrodka resocjalizacyjnego oraz socjoterapeutycznego powinien być ukierunkowany na osiągnięcie celu, który umożliwi realizację powyższego postulatu.

II. Informacje ogólne o ośrodku

Nazwa ośrodka	
Typ ośrodka	
Miejscowość	
Ulica	

Numer	
Kod pocztowy	
Telefon	
Fax	
E-mail	

III. Organizacja ośrodka

1) Liczba wychowanków przebywających w ośrodku

.....
 .....
 .....

2) Liczba grup wychowawczych funkcjonujących w ośrodku

.....
 .....
 .....

3) Liczba wychowanków pozostających w porze dziennej pod opieką jednego wychowawcy

.....
 .....
 .....

4) Liczba wychowanków pozostających w porze nocnej pod opieką jednego wychowawcy

.....
.....
.....

5) Liczba zatrudnionych w ośrodku wychowawców ze wskazaniem na wymiar czasu pracy oraz posiadane kwalifikacje

.....
.....
.....

6) Liczba zatrudnionych w ośrodku nauczycieli ze wskazaniem na wymiar czasu pracy oraz posiadane kwalifikacje

.....
.....
.....

7) Liczba zatrudnionych w ośrodku psychologów ze wskazaniem na wymiar czasu pracy oraz posiadane kwalifikacje

.....
.....
.....

8) Liczba osób zatrudnionych w ośrodku na etacie pedagoga ze wskazaniem na wymiar czasu pracy oraz posiadane kwalifikacje

.....
.....
.....

9) Liczba zatrudnionych w ośrodku terapeutów ze wskazaniem na wymiar czasu pracy – z udokumentowanym przygotowaniem do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy placówki

.....
.....
.....

10) Liczba zatrudnionych w ośrodku pracowników socjalnych ze wskazaniem na wymiar czasu pracy – z ukończoną specjalizacją w zawodzie pracownik socjalny

.....
.....
.....

11) Liczba zatrudnionych w ośrodku instruktorów zajęć specjalistycznych ze wskazaniem na wymiar czasu pracy oraz posiadane kwalifikacje

.....
.....
.....

12) Liczba zatrudnionych w ośrodku doradców zawodowych ze wskazaniem na wymiar czasu pracy oraz posiadane kwalifikacje

.....
.....
.....

13) Liczba zatrudnionych w ośrodku lekarzy psychiatrów lub innych specjalności medycznych ze wskazaniem na wymiar czasu pracy oraz posiadane kwalifikacje

.....
.....
.....

14) Liczba zatrudnionych w Ośrodku pielęgniarek ze wskazaniem na wymiar czasu pracy

.....
.....
.....

15) Zakres i formy opieki medycznej zapewnianej wychowankom

.....
.....
.....

16) Jak jest kryterium przydziału do grup wychowawczych? Proszę je dokładnie opisać.

.....
.....
.....

17) Czy wszyscy wychowankowie ośrodka realizują obowiązek szkolny i obowiązek nauki w szkole na terenie ośrodka, a jeśli nie, to gdzie go realizują?

.....
.....
.....

18) Jaka jest liczba uczniów w oddziale szkolnym?

.....
.....
.....

19) Czy ośrodek przyjmuje wolontariuszy i praktykantów? Ilu z nich w ostatnich dwóch latach przyjął, na jak długo, kim byli wolontariusze i czym zajmowali się w ośrodku?

.....
.....
.....

20) Jak ośrodek współpracuje ze środowiskiem lokalnym? Podać przykłady działań stałych, doraźnych. Które z nich i w jakim zakresie były skierowane na uspołecznianie wychowanków?

.....
.....
.....

IV. Infrastruktura placówki

1) Liczba wychowanków zamieszkujących w jednym pokoju mieszkalno–sypialnianym

.....
.....
.....

- 2) Czy pokoje wychowanków wyposażone są minimum w łóżka lub tapczany, indywidualne szafki dla wszystkich wychowanków, szafy (lub miejsce w szafach) na przechowywanie rzeczy osobistych?

.....
.....
.....

- 3) Czy ośrodek posiada pomieszczenia rekreacyjno-wypoczynkowe w liczbie nie mniejszej niż liczba grup wychowawczych?

.....
.....
.....

- 4) Czy ośrodek posiada pomieszczenie umożliwiające organizację spotkań całej społeczności?

.....
.....
.....

- 5) Czy ośrodek posiada odpowiednio wyposażone pomieszczenia do zajęć terapeutycznych i do indywidualnej pracy z wychowankiem?

.....
.....
.....

- 6) Czy ośrodek posiada kuchnię, a także jadalnię, która może pomieścić wszystkich wychowanków oraz aneksy kuchenne dostępne we wszystkich grupach wychowawczych, przeznaczone do zajęć kulinarnych i ewentualnego samodzielnego przyrządzania śniadań i kolacji?

.....
.....
.....

7) Czy ośrodek posiada pokój dla chorych?

.....
.....
.....

8) Czy ośrodek posiada gabinet profilaktycznej opieki zdrowotnej?

.....
.....
.....

9) Czy ośrodek posiada łazienki z miejscem do prania i suszenia rzeczy osobistych oraz toalety w liczbie umożliwiającej korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny, a jeśli tak, to ile jest łazienek?

.....
.....
.....

10) Czy ośrodek zapewnia stały dostęp do obiektów sportowych, umożliwiających całoroczną aktywność sportową, w tym gry zespołowe, a jeśli tak, to gdzie i w jakiej odległości znajdują się one od placówki?

.....
.....
.....

11) Czy teren wokół ośrodka jest ogrodzony?

.....
.....
.....

12) Czy w pomieszczeniach w ośrodku są kraty, a jeśli tak, to dlaczego?

.....
.....
.....

13) Jakie działania ukierunkowane na rozwój infrastruktury ośrodka oraz pozyskanie środków finansowych na ulepszenie rozwiązań organizacyjnych i administracyjnych podejmuje placówka. Proszę je opisać.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

V. Praca wychowawcza w placówce

1) Czy i jak ośrodek diagnozuje potencjał rozwojowy wychowanków? Na podstawie jakich kryteriów dokonywana jest taka diagnoza, kto ją przeprowadza? Kiedy dokonuje się takiej diagnozy? Jak ośrodek dokumentuje diagnozę potencjału rozwojowego wychowanka? Proszę o szczegółowy opis oraz wskazanie dokumentów potwierdzających prowadzenie diagnozy.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....

2) Jak wygląda praca z wychowankiem na podstawie ww. diagnozy wstępnej?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3) Jak wygląda organizacja dnia wychowanka?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4) Jakie zajęcia wspierające potencjał rozwojowy wychowanka są prowadzone w ośrodku (zajęcia rozwijające zainteresowania, talenty, umiejętności, predyspozycje). Proszę opisać, jakie to zajęcia, w jakim wymiarze, jakie dokumenty ośrodka potwierdzają te działania.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5) Czy ośrodek stosuje metody twórczej resocjalizacji we współpracy z środowiskiem zewnętrznym, poprzez:

- metodę teatru resocjalizacyjnego,
- metodę resocjalizacji przez sport,
- metodę wolontariatu,
- zajęcia z dramy, plastyki, muzyki,
- edukację szkolną poszerzoną o projekty realizowane na zewnątrz placówki,
- inne.

Jeśli tak, proszę o opisanie działań podejmowanych przez placówkę ze wskazaniem, w jakim wymiarze czasu odbywają się zajęcia?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6) Czy ośrodek organizuje zajęcia dostosowane do indywidualnych potencjałów wychowanków:

- ułatwiające funkcjonowanie w nowym środowisku (po przyjęciu do ośrodka),
- kształtujące w ramach programu usamodzielnienia kompetencje indywidualne i społeczne oraz przygotowujące do aktywności zawodowej (praktyki zawodowe),
- wspierające edukację wychowanków, realizowane na podstawie diagnozy oraz indywidualnych możliwości każdego wychowanka, w tym przygotowanie do promocji śródrocznej,
- pozalekcyjne (wdrażane na podstawie wewnętrznych analiz placówki, dostosowane do indywidualnych potrzeb wychowanków),

Jeśli tak, to w jakiej formie odbywają się te zajęcia oraz w jakim wymiarze godzin?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7) W jaki sposób ośrodek zapewnia wychowankom kontakt z rodziną oraz na czym polega jej współpraca z rodziną? Jeśli wychowanek pozostaje w pieczy zastępczej proszę o wskazanie, czy jest urlopowany do miejsca, w którym przebywa i na czym polega współpraca z jego opiekunami?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

8) Czy ośrodek dokonuje superwizji pracy edukacyjnej i wychowawczej, a jeśli tak, to jak często się jej dokonuje oraz w jaki sposób?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

9) Czy ośrodek przeprowadza obiektywne badanie poziomu bezpieczeństwa oraz bada subiektywne poczucie bezpieczeństwa u wychowanków, a następnie

na tej podstawie dokonuje oceny skuteczności wcześniej podejmowanych działań.
Jeśli tak, to jak często przeprowadza się takie badanie?

.....
.....
.....

10) W jakich formach odbywają się zajęcia specjalistyczne prowadzone w ośrodku? Jak często się one odbywają?

.....
.....
.....

11) Jakie działania podejmuje ośrodek w celu przeciwdziałania tzw. drugiemu życiu?

.....
.....
.....

12) Czy ośrodek stwarza wychowankom możliwości wyboru zajęć, które lubią i które są zgodne z ich zainteresowaniami, a jeśli tak, to jak to się odbywa?

.....
.....
.....

13) Czy ośrodek rozwija sferę aksjologiczną swoich wychowanków, a jeśli tak, to w jaki sposób?

.....
.....
.....

14) Jakie zajęcia służące przygotowaniu wychowanków do funkcjonowania w środowisku otwartym organizuje ośrodek, jakie to są zajęcia, kto je prowadzi i jak często się one odbywają?

.....
.....
.....

15) Jak ośrodek wspiera podopiecznych opuszczających placówkę? Jak dokumentuje te działania, aby potwierdzić ich prowadzenie?

.....
.....
.....

16) Czy ośrodek monitoruje losy byłych wychowanków oraz wykorzystuje pozyskane na ten temat informacje do oceny skuteczności podejmowanych przez siebie działań, a jeśli tak, to w jaki sposób?

.....
.....
.....

17) Czy ośrodek współpracuje z ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi centrami pomocy społecznej oraz wykorzystuje dostępne metody pomocy udzielanej przez system pomocy społecznej na rzecz wychowanka, a jeśli tak, to na czym polega ta współpraca?

.....
.....
.....

18) Czy ośrodek współpracuje z powiatowymi centrami pomocy społecznej w celu zapewnienia usamodzielniającym się wychowankom opieki następczej w środowisku lokalnym, a jeśli tak, to na czym polega ta współpraca?

.....
.....
.....

19) Czy ośrodek rozpoczyna wdrażanie programu usamodzielnienia od momentu przyjęcia wychowanka do placówki, a jeśli tak, to na czym polega ta praca?

.....
.....
.....
.....
.....

20) Czy placówka uczy wychowanków przedsiębiorczości rozumianej jako dostarczanie nowych sytuacji umożliwiających właściwe funkcjonowanie w dorosłym życiu?

.....
.....
.....

21) Proszę opisać sposoby umożliwiające osiągnięcie nadrzędnego celu ośrodka, jakim jest pełne usamodzielnienie wychowanka. Jakie programy są realizowane?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

22) Proszę opisać efekty wynikające z podejmowanych przez ośrodek ww. działań.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

23) Proszę o wskazanie w skali 0–7 poziomu osiągnięcia zakładanego efektu i uzasadnić go opisowo.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

